

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

ToiMeen! – hankkeen tuottamien työpajojen onnistuminen ja arviointi

Reetta Ervasti

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön perustutkinto (240 op)

08 / 2018

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön perustutkinto

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Reetta Ervasti	Sivumäärä 30 ja 8 liitesivua
Työn nimi ToiMeen! – hankkeen tuottamien työpajojen onnistuminen ja arviointi	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anita Saaranen – Kauppinen, Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja ToiMeen! – hanke, Kim Lindbland	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten ToiMeen!- Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan arkeen- hankkeen tuottamat työpajat ovat onnistuneet tehtävässään antaa ja jakaa ideoita toiminnallisista opetusmenetelmistä ja toiminnallisesta opetuksesta, jotta työpajoihin osallistuneilla luokanopettajilla, aineenopettajilla ja muulla koulun henkilökunnalla olisi matalampi kynnyks lähteä kokeilemaan uusia, toiminnallisia menetelmiä opetuksen tukena.</p> <p>Työni tilaajana toimi Humanistisen ammattikorkeakoulun koordinoima ToiMeen!- Toiminnalliset menetelmät aineenopettajien arkeen- hanke, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön kolmivuotinen kehittämisshanke. Hanke toimii läheisessä yhteistyössä Liikkuvakoulu- ohjelman kanssa. ToiMeen!- hanke pyrkii kehittämään yläkoulujen koulupäiviä fyysisesti aktiivisempaan suuntaan ja saamaan oppilaat liikkeelle, koulujen opettajille järjestettävien työpajojen ja koulutuspakettien avulla.</p> <p>Opinnäytetyöni tehtävänä oli kerätä tietoa työpajoihin osallistuneilta opettajilta työpajojen onnistumisesta. Kehittämistyö toteutettiin kvantitatiivisen kyselytutkimuksen avulla, jotta saataisiin mahdollisimman laaja vastaajajoukko ympäri suomea olevilta opettajilta. Kyselyn pääteemoiksi valikoitui työpajojen yleinen onnistuminen, opettajien kokemukset työpajoissa käytetyistä menetelmistä ja niiden käytettävyydestä sekä työpajoissa esilletulleiden menetelmien mahdollinen jalkautuminen opettajien arkeen ja niiden mahdolliset vaikutukset koko koulun toimintakulttuuriin.</p> <p>Tutkimuksen avulla saatiin hyvää ja tarvittavaa tietoa työpajojen ja hankkeen jatkokehittelyn kannalta, vaikka vastaajamäärä jäi hyvin vähäiseksi odotetusta. Kyselyn tulosten mukaan suurinosa opettajista on ollut sitä mieltä, että työpajat ovat pääasiallisesti onnistuneet tehtävässään hyvin. Erityisen positiiviseksi vastaajat ovat kokeneet työpajojen tavoitteet ja aihepiirin tärkeyden. Tutkimuksen tulosten mukaan yli puolet vastaajista olivat sitä mieltä, että toiminnallisuuteen ja toiminnalliseen opetukseen liittyvään jatko- tai lisäkoulutukseen olisi tarvetta. Koulun toimintakulttuuri ja sen muutos ovat uuden opetussuunnitelman myötä nousseet tämän ajan keskustelunaiheiksi etenkin opetusmaailmassa. On selvää, että koulujen toimintakulttuurin muutos ei tapahdu hetkessä ja se vaatii työtä sekä avarakatseisuutta uusien toimintatapojen omaksumiseen. ToiMeen! – hankkeen työpajat ja sen tuottamalla sekä jakamalla tiedolla on tärkeä merkitys toimintakulttuurin kehityksessä aktiivisempaan ja oppilaita osallistavampaan suuntaan.</p>	
Avainsanat Toiminnalliset menetelmät, työpaja, toiminnallinen opetus, arviointi	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Reetta Ervasti	Number of Pages 30 and 8 attachments
Title ToiMeen! – hankkeen tuottamien työpajojen onnistuminen ja arviointi	
Supervisor(s) Anita Saaranen – Kauppinen, Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor ToiMeen! – hanke Kim Lindbland	
Abstract <p>The purpose of this this thesis is to find out how "ToiMeen"-functional methods to help teacher's everyday work- project's workshops has succeeded in providing and sharing ideas of functional teaching methods and functional teaching, so that the teachers and other school staff involved in the workshops would have a lower accessibility to try new , functional methods to support their teaching.</p> <p>The subscriber of my thesis was "ToiMen"- functional methods to help teacher's everyday work-project coordinated by Humak Univeristy of applied sciences, which is a three year development project of the Ministry of education and culture. The project collaborates closely with Finnish schools on the move-campaign. ToiMeen-project aims to increase physical activity among school aged children in comprehensive school by involving teachers in workshops and providing educational packages.</p> <p>The purpose of my thesis was to gather information on the success of the workshops from the teachers who participated in the workshops. Development was carried out through a quantitative survey in order to get the widest possible response from all Finnish teachers. The main themes of the survey were the general success of the workshops, the teachers` experiences of the methods used in the workshops and their usefulness, the possible introduction of the methods presented in the workshops on the teachers`everyday life and also the possible impact on the whole school's operational culture.</p> <p>The study provided good and necessary information for the further development of the workshops and the project even though the number of responses was very low. According to the results of the survey, most teachers accorded that the workshops have largely been successful in their duties. The respondents found particularly positive the objectives of the workshops and the importance of the topic. According to the results of the study, more than a half of the respondents felt that there was a need for continuing and further training related to functionalities and functional teaching. With the new Schools Curricula the operational culture of the schools and it's change have become a topic of discussion for this time, especially in school world. It is clear that the change in the culture of the schools does not happen in a moment and requires work and open minds to adopting new ways of working. ToiMeen-projects`workshops and the production and sharing of the information plays an important role in the development of the operational culture, and the pupils are more involved in the participatory direction.</p>	
Keywords Functional methods, workshop, functional teaching, assessment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA - ToiMeen! - HANKE	5
2.1 ToiMeen! - työpajat	6
2.1.1 Esimerkki ToiMeen!- työpajasta	7
2.2 Liikkuva koulu- ohjelma	8
3 OPINNÄYTETYÖNI TIETOPERUSTA	10
3.1 Toiminnallinen opetus	10
3.2 Toiminnallinen oppiminen	11
3.3 Ilmiöpohjainen oppiminen ja - opetus	13
3.4 Uusi opetussuunnitelma	14
3.4.1 Koulu toimintakulttuurina	15
4 TUTKIMUKSEN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT	16
4.1 Kyselytutkimuksen toteutus osana opinnäytetyötä	16
4.2 Tutkimuskysymykset	17
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	18
5.1 Perustiedot	19
5.2 Työpajojen onnistuminen	22
5.3 Opettajien kokemukset toiminnallisesta opetuksesta tänä päivänä, sekä toiminnallisen opetuksen tulevaisuuden näkymät	24
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	26
6.1 Työn tekemisen haasteet	27
LÄHTEET	29
LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Meillä jokaisella on erilaisia vahvuuksia ja toisaalta myös asioita, joissa tarvitsemme enemmän tukea ja apua niistä suoriutumiseen. Erilaiset oppimiseen liittyvät haasteet ovat melko yleisiä, mutta oppimisvaikeus ei tarkoita sitä, etteikö haasteita tuottavaa asiaa voisi oppia. Ihmiset oppivat eri tavoin, koska aivomme käsittelevät tietoa eri tavalla. (Erilaisten oppijoidenliitto 2017.) Opetus, opettajat ja kouluyhteisö ovat tärkeässä asemassa tukemassa oppilaita, jotta he saavat sellaista tukea, opetusta ja harjoittelua kuin he tarvitsevat oppiakseen.

Uusi opetussuunnitelma otettiin porrastetusti käyttöön elokuusta 2016 alkaen. Uuden opetussuunnitelman ydinasioina on taata oppilaille tarpeelliset tiedot ja taidot sekä ennen kaikkea innostaa oppimaan. Keskiössä on myös vahvistaa oppilaiden aktiivisuutta, huomioiden oppilaan omat kokemukset, kiinnostuksen kohteet sekä huomioida oppilaiden yksillölliset tavat oppia. (Opetushallitus 2017.)

ToiMeen! – Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajien arkeen – Hankeella on ollut tärkeä tehtävä toiminnalliseen opetuksen ja -opetusmenetelmien tiedonjakajana, keskustelun avaajana sekä ideoiden välittäjä opettajien keskuudessa. Hankkeen puitteissa järjestetyillä työpajoilla on saatu koottua aineenopettajia, luokanopettajia sekä muuta koulun henkilökuntaa yhteen jakamaan ideoita toiminnallisuudesta ja hyväksi havaituista ideoista ja menetelmistä toiminnalliseen opetukseen liittyen.

Tällä opinnäytetyöllä on tarkoitus tuottaa tietoa opettajien kokemuksista ToiMeen!-hankkeen puitteissa järjestettyjen työpajojen onnistumisesta. Tämä opinnäytetyö on kehittämissuuntautunut opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa kohde-ryhmän kokemuksista. Opinnäytetyöni avulla kerätyn tiedon avulla on tarkoitus kehittää tilaajan, eli ToiMeen! –hankkeen toimintaa ja erityisesti heidän järjestämiään työpajoja. Opinnäytetyöni yksi keskeisin tavoite on kerätä mahdollisimman kattava palaute ToiMeen! - työpajojen onnistumisesta opettajien näkökulmasta. Tekemäni kysely on suunnattu ToiMeen! – hankkeen työpajoihin osallistuneille aineenopettajille, luokanopettajille sekä muulle koulun henkilökunnalle

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA - ToiMeen!-HANKE

ToiMeen! - Toiminnalliset menetelmät aineenopettajan arkeen – on Humanistisen ammattikorkeakoulun kolmivuotinen kehittämishanke. ToiMeen!- hankkeessa Humanistinen ammattikorkeakoulu tarttuu yläkoulujen haastavaan tilanteeseen opettajille järjestettävien työpajojen avulla. Tärkeimpänä tehtävänä työpajoilla on tuoda esille ja herättää keskustelua oppilaiden fyysisestä aktiivisuudesta, toiminnallisesta opetuksesta ja - menetelmistä sekä liikunnallisista toimintatavoista oppituntien aikana. Ydinasiiana on uusien, toiminnallisten toimintatapojen ja opetusmenetelmien juurruttaminen osaksi yläkoulujen arkea. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015.)

ToiMeen! - hanke on valtakunnallinen ja sen tarkoituksena on levittää tuloksia ja materiaalia valtakunnallisesti. Hanke on lähtenyt liikkeelle kartoittaen eripuolilla Suomea sijaitsevien yläkoulujen nykytilanteen kartoituksesta toiminnallisuuden ja toiminnallisen opetuksen näkökulmasta. Tämän kartoituksen avulla hanke on selvittänyt, millälaisia asioita fyysisen aktiivisuuden ja toiminnallisuuden edistämisen eteen on jo tehty, millaisia toimintatapoja ja toiminnallisia menetelmiä on jo käytössä, mikä on koettu toimivaksi ja mikä ei sekä lisäksi, mitä ideoita yläkoulujen henkilökunnalla voisi olla toiminnallisuuden lisäämiseksi. Tehdyt kartoitukset keskitettiin niihin yläkouluihin, joissa oli jo ollut joitain toiminnallisia menetelmiä käytössään. Kartoituksen tarkoituksena oli kerätä tietoa käytetyistä toimintamalleista ja siten hyödyntää työpajoissa jakamalla tietoa jo olemassa olevia fyysistä aktiivisuutta edistäviä menetelmiä ja malleja yläkoulun opettajien käyttöön. ToiMeen! - Hanke toimii läheisessä yhteistyössä Liikkuva koulu-ohjelman kanssa. Se toimii ikään kuin sisarhankkeena Liikkuva koulu-ohjelmalle. Hanke on ollut usean vuoden ajan mukana Liikkuvan koulun järjestämisessä seminaareissa, niin yhteistyökumppanin roolissa sekä saamassa hyviä kontakteja yläkouluihin ja opettajiin. ToiMeen! – hankkeen projektityöntekijät ovat kontaktissa Liikkuva koulu – koordinaattoreiden kanssa yhteistyöstä ja mahdollisista koulutusjärjestelyistä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017.)

2.1 ToiMeen! - työpajat

ToiMeen!- hankkeen tarkoituksena on tarjota koulutusta, joilla vastataan yläkoulun oppilaiden liikkumattomuuteen mm. toiminnallisten opetusmenetelmien avulla. Yhtenä päätavoitteena on saada nuorten koulupäivistä liikkuvampia toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen. Näiden tavoitteiden pohjalta järjestetään koulutuksia ns. ideoivien työpajojen muodossa. Työpajojen tärkeimpänä tehtävänä on antaa ja jakaa yläkoulun opettajille, pääasiassa aineenopettajille työkaluja ja uusia menetelmiä toiminnallisempaan opettamiseen sekä rohkaista opettajia kokeilemaan oppilaita aktivoivia oppimisympäristöjä. Tarkoituksena olisi saada aikaan koulujen oppimisympäristöissä kulttuurista muutosta, jotta toiminnallisuudesta sekä fyysisestä aktiivisuudesta tulisi luonnollinen osa opetusta oppiaineesta riippumatta. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015.)

ToiMeen!- hankkeen tarjoamat koulutukset ovat pääasiassa olleet kaksiosaisia. Koulutuksien runko on rakentunut siten, että koulutuksen ensimmäisessä osassa on käyty läpi, mitä toiminnallisilla menetelmillä tarkoitetaan. Lisäksi on kartoitettu, jo käytössä olevia menetelmiä. Koulutuksen yhtenä tarkoituksena on antaa virikkeitä luokan ulkopuolisista oppimisympäristöistä, lähdettiin koulutuksissa konkreettisesti katsomaan koulujen tiloja uusin silmin, herätellen esimerkiksi kysymyksiä, kuinka oppimisympäristön muutoksella voidaan vähentää oppilaiden istumista koulupäivän aikana. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017.)

Koulutuksen toisessa osiossa kerrattiin ensimmäisessä osiossa käytyjä sekä esille tulleita asioita. Lisäksi toisessa osiossa pureuduttiin tarkemmin koko koulun toimintakulttuuriin ja sen toiminnallistavamman yhtenäisen strategian luomiseen. Kaikki koulutuksiin osallistuneet yläkoulut eivät välttämättä ole käyneet molempia koulutuksen osioita. On myös ollut mahdollista, että koulutus on räätälöity juuri tietylle koululle sopivaksi heidän toiveittensa mukaan. Aineenopettajien lisäksi koulutuksiin on osallistunut myös luokanopettajia sekä mahdollisesti myös muuta koulun henkilökuntaa.

Koulutuksia on ollut vetämässä Humanistisen ammattikorkeakoulun hankkeeseen osallistuneet lehtorit. Koulun lehtoreita hankkeessa on ollut mukana yhteensä 7, joista yksi toimii projektipäällikkönä ja muut 6 projektityöntekijöinä. Koulutuksissa on haluttu erityisesti panostaa siihen, että ne todella ovat toiminnallisia ja täten tukevat toiminnallisten menetelmien oppimista ja kokeilemista käytännössä. Lisäksi erittäin tärkeänä on pidetty opettajien kohtaamista ja toiminnallisen opetuksen arkikokemusten jakamista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017.)

ToiMeen! – hanke on alusta saakka toiminut yhteistyössä Liikkuva koulu – ohjelman kanssa.

2.1.1 Esimerkki ToiMeen!- työpajasta

ToiMeen!- työpajoja on järjestetty ympäri Suomea erilaisille yläkouluille, kohderyhmänä aineenopettajat, työpajoihin on osallistunut myös luokanopettajia ja muuta koulun henkilökuntaa. Työpajoihin ei ole luotu mitään tiettyä, tarkkaa runkoa tai suunnitelmaa, vaan jokainen työpaja on suunniteltu koulun tarpeita vastaavaksi. Työpajoja on ollut suunnittelemassa ja ohjaamassa Humanistisen ammattikorkeakoulun eri opiaineiden lehtorit, joten myös heidän kokemuksensa ja näkemyksensä on vaikuttanut työpajojen sisältöön. Seuraavaksi kerron esimerkinomaisesti yhden työpajan tavoitteista ja sisällöstä.

Esimerkkikoulutus on pidetty yhden koulun aineenopettajille. Koulutukseen on osallistunut yhteensä 35 osallistujaa sekä kaksi Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoria. Tämän koulutuksen kesto on ollut 150 minuuttia ja se on järjestetty yhden ilta-päivän aikana. Kyseisen koulutus sisälsi yhteisen aloituksen, jossa työpajojen ohjaajat ovat esittelleet ToiMeen! – hankkeen, sen työntekijät, koulutuksen/työpajan ja sen tavoitteet sekä on käyty läpi, mitä on toiminnallinen menetelmä ja kuinka se ymmärretään. Lisäksi yhteinen aloitus sisälsi osallistujien aiempien koulutusten läpikäyntiä. Kyseisen työpajan ydinasioita olivat; Tietojen vaihto eri opettajien ja luokka-asteiden välillä, uusien menetelmien ideointi, menetelmien kokeilu sekä strategian kehittäminen.

Yhteisen aloituksen jälkeen työpajassa tehtiin ns. rastityöskentelyä, jossa erilaisten toiminnallisten ryhmätehtävien ja -pelien avulla on päästy tutustumaan ja kokeilemaan toiminnallisuutta ja sitä, mitä se voisi olla opetuksessa, arvioinnissa ja miten erilaisia menetelmiä voitaisiin hyödyntää eri oppiaineissa ja mahdollisesti yli oppiainerajojen ns. ilmiölähtöisen opetuksen keinoin. Rasteja työpajassa oli yhteensä kolme, joista jokaisen jälkeen pidettiin arviointi/ palaute-osio, jossa purettiin, esiteltiin tai käytiin muuten läpi rastilla opittuja tai esille tulleita asioita ja ideoita. Rastien jälkeen työpaja päätettiin yhteiseen lopetukseen, jossa rastien pitäjät ovat esitelleet rastityöskentelyssä esille tulleita asioita ja tärkeimpiä havaintoja. Lisäksi rasteille osallisteen opettajat ovat esitelleet yhden rastin ryhmätyön tulokset muille ryhmille ja rastien pitäjille. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015.)

2.2 Liikkuva koulu – ohjelma

Liikkuva koulu – ohjelma on valtakunnallinen hanke, jonka tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten osallisuutta, oppimista sekä fyysistä aktiivisuutta (Liikkuvakoulu 2017). Hanke on yksi tämänhetkisen hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Liikkuva koulu- ohjelman rahoituksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Tässä kärkihankkeessa yhdeksi päätoimeksi on säädetty, että jokaiselle lapselle ja nuorelle tulisi tunti liikuntaa päivässä. Lisäksi Liikkuva koulu- ohjelmaa halutaan laajentaa valtakunnalliseksi, jotta se koskisi jokaista peruskouluikäistä lasta ja nuorta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015). Liikkuvan koulun ydinajatuksena on ajatella asioita uusilla tavoilla. Istumisen vähentäminen ja oppimisen tukeminen toiminnallisilla menetelmin ovat tärkeitä toimintatapoja Liikkuvissa kouluissa (Liikkuva koulu 2017). Nämä toimintatavat ja ajatukset yhdistävät myös Liikkuvan koulun ja ToiMeen! – hankkeen. ToiMeen!-hankkeella ikään kuin on mahdollista täydentää Liikkuvan koulun ideologiaa. Eroavaisuutena kuitenkin se, että ToiMeen! – hanke keskittyy yläkouluikäisiin nuoriin, kun taas Liikkuva koulu - ohjelma koskettaa kaiken ikäisiä peruskoulun oppilaita.

Liikkuva koulu – ohjelma on alkanut pilottivaiheella vuonna 2010. Pilottivaiheessa vuosina 2010-2012 oli mukana 45 koulua yhteensä 21 kunnasta. Ohjelman pilottivaiheen tärkein tavoite oli suomalaisten kouluikäisten lasten fyysisen aktiivisuuden perustietojen kerääminen ja seuranta. Pilottivaiheen seuranta keskittyi siihen, miten kouluikäisten fyysinen aktiivisuus muuttui seurannan aikana. Pilottivaihetta seurasi varsinainen ohjelmavaihe (2012-2015). Näiden vuosien aikana Liikkuva koulu – ohjelma laajeni 815 kouluun. Tämän vaiheen aikana opetus – ja kulttuuriministeriö myönsi rahoitusta yhteensä 17 kokeilukunnalle. Kokeilukuntien Liikkuva koulu – prosessia seurattiin tiiviisti ohjelmavaiheen ajan. Näissä kunnissa tehtiin valtakunnallista Liikkuva koulu – toiminnan kehittämistä. Sekä ohjelman pilotti että ohjelmanvaiheessa tehtiin molemmissa aktiivista seurantaa ja tutkimusta. Liikkuva koulu – ohjelman seurannasta ja tutkimuksesta vastaa liikunnan ja kansanterveyden edistämissätiö - LIKES. Molempien vaiheiden seurannasta ja tutkimuksesta löytyy monia julkaisuja Liikkuvan koulun internet-sivuilta. (Liikkuva koulu 2017.)

Tällä hetkellä Liikkuva koulu- ohjelma on mukana jo aiemmin mainitsemissani hallituksen kärkihankkeessa. Tähän mennessä toiminta on laajentunut jo yli 2000 suomalaiseen kouluun. LIKES:n tekemän seurannan lisäksi, koulut voivat tällä hetkellä tehdä myös itsenäistä seurantaa Liikkuva koulu – ohjelman vaikutuksista. Kouluilla on käytössään Liikkuvan koulun nykytilan arviointi – työkalu, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa ohjelman toiminnan tilanteesta kouluille itselleen, kunnille kuntien kaikkien koulujen tilanteesta sekä lisäksi tuottaa tietoa valtakunnallisesti Liikkuva koulu - ohjelman tilanteesta.

Ohjelman yksi keskeinen tavoite on tehdä oppilaiden koulupäivistä viihtyisämpiä. Liikkuvassa koulussa oppilaat halutaan ottaa mukaan viihtyisämpien koulupäivien suunnitteluun ja toteutukseen. On huomattu, että oppilaiden vuorovaikutus, osallistuminen sekä yhteistoiminnallisuus parantavat usein koulun ilmapiiriä. Näil-

lä seikoilla on vaikutusta koulun työrauhaan, oppilaiden sosiaalisiin taitoihin ja - tilanteisiin sekä oppimiseen (Liikkuva koulu 2017).

3 OPINNÄYTETYÖNI TIETOPERUSTA

Opinnäytetyön tietoperustan yhtenä tarkoituksena on määritellä opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet. Työssä käytettävien keskeisten käsitteiden avaaminen helpottaa tutkijaa sisäistämään oman tutkimuksena ydinasioista. Käsitteiden avaaminen auttaa tutkimuksen lukijaa sisäistämään ja ymmärtämään käsiteltävää aihetta oikeasta näkökulmasta, lisäksi lukijan on helpompi ymmärtää tutkimusta ja sen sisältöä tutustuessaan ensin siinä käsiteltäviin käsitteisiin.

3.1 Toiminnallinen opetus

Toiminnallisuus, osallisuus ja osallistuminen ovat termejä, joihin moni meistä on törmännyt. Eteenkin opetus – ja kasvatustehtävissä toimiville nämä ovat tuttuja käsitteitä. Termien tämänpäiväisyydestä kertoo myös se, että kasvatusta ja opetustehtävissä on laajalti herännyt keskustelua aiheeseen liittyen. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma rakentuu laajalti lasten osallisuuden ympärille, uusi opetussuunnitelma pyrkii uudistamaan koulujen toimintatapoja sekä peräänkuuluttaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteita, joihin kuuluvat ajattelun ja oppimisen taitojen lisäksi mm. myös arjen taidot, osallistuminen, vuorovaikutus ja vaikuttaminen (opetushallitus 2016). Nyt kun valtakunnalliset suunnitelmat luovat mahdollisuudet toiminnallisuudelle, osallisuudelle ja uusille opetusmenetelmille, tulisi opetuksen ja kasvatuksen ehdottomasti laajalti hyödyntää tätä tukea. Onneksi koulujen hitaasti muutoksen vastaava toimintaympäristö on saanut tuekseen erilaisia hankkeita ja projekteja, kuten mm. Liikkuvakoulu-ohjelma ja ToiMeen!-hanke, joilla pienin askelin voidaan päästä toiminnallisuutta, osallisuutta ja toiminnallista opetusta kohti.

Toiminnallinen opetus saatetaan liian usein mieltää pelkäksi fyysiseksi liikunnaksi, se on kuitenkin paljon muutakin. Liikunnan itsessään ollessa oppiaine ja erittäin hyvä opetusväline. Kun taas liikunta-toiminnallisuus otetaan mukaan avuksi muiden oppiaineiden opetukseen, on sen tehtävänä toimia välineenä kyseisen oppiaineineen tavoitteeseen. Huomioon otettavaa on lisäksi mielestäni myös se, että toiminnallinen opetus ei välttämättä ole pelkkää liikuntaa, se voi olla myös luokan ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä, teknologian hyödyntämistä, yhteistoiminnallista oppimista sekä erilaisten ihmisten kohtaamista. (Multisilta & Niemi 2014, 17-24.)

Toiminnallisessa opetuksessa on tärkeää huomioida oppiaineen tavoitteet unohtamatta oppilaiden sekä koko oppilasryhmän tavoitteita. Oppilaiden kannalta tärkeää on myös johdonmukaisuus, jotta toiminnallisesta opetuksesta voidaan saada pysyvä toimintatapa (Koskenkari 2015). ToiMeen! – hanke pyrkii nimenomaan vastaamaan tähän haasteeseen, eli ToiMeen!-hankkeen koulutusten kautta halutaan antaa opettajille vinkkejä ja materiaalia toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen opetuksessa sekä näiden toiminnallisten menetelmien pysyvään juurruttamiseen osaksi opetuksen ja koulun toimintakulttuuria (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017). Toiminnallinen opetus mahdollistaa opettajaa saamaan laajan näkemyksen omista oppilaistaan, toiminnallisella opetuksella opettajalla on paremmat mahdollisuudet huomioida kaikenlaiset oppijat sekä heidän tapansa oppia. Se antaa ennenkaikkea mahdollisuuden niille oppilaille, joilla on haasteita näyttää osaamistaan perinteisten opetustapojen mukaan.

3.2 Toiminnallinen oppiminen

Puhuttaessa opetuksesta ja oppitunnista tulee mieleen perinteinen tilanne, jossa opettaja kirjoittaa taululle ja oppilaat kopioivat tekstiä vihkoon. Oppilaiden täytyy olla

hiljaa ja keskittyä kirjoittamiseen tai ns. oppimiseen. Onneksi on kuitenkin herätty siihen, että oppiminen on muutakin kuin oppiaineen oppiminen. Oppiminen on tärkeä osa yksilön ihmisenä kasvua, kasvua osaksi yhteisöä sekä yhteiskuntaa. Koulu ja luokka ovat lapselle ja nuorelle ensisijaisen tärkeä ympäristö oppia monia taitoja. Ihmiset, niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin eroavat paljon tavassaan oppia. Tämän vuoksi tarvitaan erilaisia lähestymistapoja perinteisen opettamisen rinnalle. (Multisilta ym. 2014, 18-20.)

Erilaisiin oppimistyyliin liittyy vahvasti aistien kautta oppiminen. Erilaiset oppimistyyliä ovat jaoteltu myös aistien mukaan. Visuaalinen oppija käyttää vahvasti näköaistiaan oppimiseen, tällainen oppilas oppii näkemällä, katselemalla ja painaa asiat mieleen kuvina. Audiitiivinen oppija käyttää vahvasti kuuloaistiaan ja näin ollen oppiminen perustuu oppilaan kuulohavaintoihin, tällainen oppija muistaa puheen, keskustelut ja erilaiset äänensävyt. Kinesteettinen oppija hyödyntää koko kehoaan, etenkin vartalon liikettä ja kosketusta oppimiseen. Kinesteettinen oppija on usein hyvä fyysisissä asioissa ja tekemällä oppiminen on tällaiselle oppijalle mieleistä. Taktillinen oppija käyttää käsiään, kaikki käsin tehtävät työt auttavat tällaista oppijaa keskittymään. Esimerkiksi muistiinpanot, askartelu, koristelu ja kansioiden tekeminen auttavat taktillista oppijaa oppimaan. (Erilaisten oppijoidenliitto 2017.)

Toiminnallisuudella opetuksessa tarkoitetaan oppilaan kokemuksellisuutta ja ajatuksen aktiivisuutta, osallistumista, osallisuuden tunnetta, kokemuksellisuutta sekä oppilaiden välistä vuorovaikutusta oppitunnilla. Toiminnallisen oppimisen ydin piilee kokemuksellisuudessa, eli kun oppilas saa olla aktiivinen toimija omassa ryhmässään, lisää se valtavasti yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toiminnallisissa tehtävissä oppilaat pääsevät keskustelemaan, he joutuvat tilanteisiin, jossa harjoitellaan toisten huomiota ottamista, joustamista, ristiriitojen ratkaisua ja toisten kuuntelemista. Niin kuin jo aiemmin mainitsin, toiminnallisten opetusmenetelmien avulla erilaiset oppijat tulevat huomioiduksi paremmin ja heillä on paremmat mahdollisuudet näyttää osaamistaan, sekä ennenkaikkea kokea oppimisen kokemuksia. Toiminnalliset opetusmenetelmät

myöskin auttavat oppilasta tiedostamaan omat vahvuutensa sekä omat tapansa oppia. Oppimisprosesseistaan tietoinen oppilas pystyy hyödyntämään tätä tietoa uuden oppimisen edistämiseksi. Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen luo edellytykset tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. (Koskenkari 2015, Topata-hanke 2014.)

Toiminnalliseen oppimiseen liittyy vahvasti myös nuorten fyysinen aktiivisuus. Yläkouluikäisten nuorten fyysisen aktiivisen edistäminen on yksi ToiMeen!-hankkeen keskeisistä tavoitteista. Lisäksi esimerkiksi yksi hallituksen kärkihankkeen tavoitteista on peruskouluikäisten lasten liikunnan lisääminen.

3.3 Ilmiöpohjainen opetus ja oppiminen

Uusi opetussuunnitelma korostaa oppilaiden yhteisöllisyyttä ja yhdessä oppimista. Lisäksi uudessa opetussuunnitelmassa korostetaan oppiaineiden opetuksessa laaja-alaista osaamista ja -oppimistavoitteita, jotka rakentuvat oppiaineiden lisäksi useista eri näkökulmista. Uuden opetussuunnitelman myötä on herännyt keskustelua myös monialaisista oppimiskokonaisuuksista ja ilmiöpohjaisuudesta.

Ilmiöpohjaisella opetuksella tarkoitetaan nimenomaan useimmiten oppiainerajoja rikkovaa, tutkivaa otetta oppimiseen. Ilmiöpohjainen opetus ei kuitenkaan itsessään ole menetelmä tai pedagoginen malli, vaan pikemminkin keino kuinka suunnitella ja organisoida opetusta/ opiskelua. Ilmiöpohjaisuus on ns. näkemys, jolla opetusta ja opiskelua voidaan suunnitella ja organisoida. Siinä on etunsa ja haasteensa. Se vaatii soveltajaltaan uutta ajattelutapaa sekä halua kehittää opetusta. Ilmiöopetukseen ja sen toteuttamiseen vaikuttavat paljon, mikä on opiskeltava aihepiiri, opettajien erityisosaaminen, käytössä olevat verkostot, ennen kaikkea opiskelijaryhmällä on vaikutusta siihen, millaiseksi toteutus loppupeleissä muodostuu. (Rongas 2015, Opetushallitus 2017.)

Mitä ilmiöpohjaisella opetuksella sitten tavoitellaan? Ja miksi haluan kirjoittaa siitä opinnäytetyössäni? –No ensinnäkin ilmiöpohjainen opetus, jota kutsutaan myös tutkivaksi opetukseksi tukevat oppimiskäsitystä, jossa oppilas yhdessä toisten kanssa rakentaa omaa tulkintaansa maailmasta. Yksinkertaisesti ryhmä on älykkäämpi kuin yksilöt. Tähän oppimiskäsitykseen uuden 2016 opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat. Parhaimmillaan ilmiöpohjainen opetus toteutuu, kun opettaja pystyy suunnittelemaan toteutuksen yhdessä oppilaiden kanssa siten, että opettaja laatii opiskelulle raamitavoitteet, jolloin hän voi yhdessä oppilaiden kanssa määritellä oppimisen ydin-sisällöt ja sen, mitä tutkimalla aiotaan selvittää.

Mielestäni ilmiöpohjainen opetus ja toiminnalliset opetus sisältävät paljon samanlaisia arvoja ja tavoitteita. Koen, että ilmiöpohjainen opetus pitää paljon sisällään toiminnallista oppimista tai toiminnallisuutta yleensäkin ja oppilaiden osallistuminen sekä osallisuus ovat siinä vahvassa roolissa. Ilmiöpohjaisen opetuksen ja toiminnallisen opetuksen erona lienee se, että ilmiöpohjaisuus tai tutkiva oppiminen pohjautuu enemmänkin jonkun tietyn olemassa olevan ilmiön tutkimiseen ja ratkaisemiseen, kun taas toiminnallisen opetuksen ydin on nimenomaan toiminnallisuudessa ja fyysisessä tekemisessä sekä toiminnassa.

3.4 Uusi opetussuunnitelma – OPS 2016

Opetussuunnitelma eli OPS on suunnitelma, miten opetus perusopetuksessa, keskiastella ja korkeakouluissa järjestetään. Suomessa perusopetuksen opetussuunnitelmat perustuvat opetushallituksen määrittämiin opetussuunnitelman perusteisiin. (Perusopetuslaki 628/1998.) Opetussuunnitelman perusteiden on tarkoitus antaa yhtenäinen pohja paikallisille, eli kuntien opetussuunnitelmille ja siten vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa koko maassa. Suurin osa opetussuunnitelman perusteista koostuu

oppiaineiden tavoitteiden sekä sisältöjen kuvauksesta, kytetyen arvoperustan, oppimiskäsityksen ja toimintakulttuurin linjaukseen. (Opetushallitus 2017.) Kukin koulu suunnittelee paikallisen eli kuntakohtaisen suunnitelman pohjalta koulukohtaisen opetussuunnitelman. (Perusopetuslaki 628/1998, Opetushallitus 2017.) Kuntien ja koulujen omat opetussuunnitelmat ohjaavat tarkemmin opetusta sekä koulutyötä. Opetussuunnitelman on tarkoituksena olla elävä ja joustava opetuksen ja koulun toiminnan tuki. Paikallisten opetussuunnitelmien avulla voidaan ottaa paremmin huomioon paikalliset tarpeet, erityisvaatimukset ja näkökulmat. Opetussuunnitelman tarkoitus on edistää koulujen toimintakulttuurin ja koulupedagogiikan uudistamista, jolla mahdollistuu se, että oppimisprosesseista tulee laadukkaampia ja näin oppimistulokset paranevat. (Opetushallitus 2017.)

Uudet perusopetuksen opetussuunnitelmat otettiin käyttöön elokuussa 2016 alkaen vuosiluokilta 1.-6., jonka jälkeen ylemmät vuosiluokat ottivat tai ottavat opetussuunnitelmat käyttöönsä porrastetusti vuosien 2017-2019 aikana.(Opetushallitus 2017.)

3.4.1 Koulun toimintakulttuuri

Toimintakulttuurilla yleisesti tarkoitetaan sellaista kollektiivisen ajattelun sekä käytäntöjen kokonaisuutta, elämäntapaa ja tapaa hahmottaa maailmaa, joka on kullekin yhteisölle tietynä ajankohtana ominainen. Toimintakulttuuri ilmenee jonkun tietyn yhteisön henkisinä, aineellisina tai sosiaalisina käytäntöinä. Toimintakulttuuriin vaikuttavia asioita ovat yhteisön arvot, uskomukset, käsitykset, odotukset, normit ja säännöt sekä roolit ja erilaiset menettelytavat. Toimintakulttuurilla ohjaa sekä tiedostetusti että tiedostamatta mm. kasvatustoimintaa sekä oppilaita ja opettajia kouluympäristössä. Uusi opetussuunnitelma korostaa toimintakulttuurin merkitystä ja sen uudistaminen nostetaan esille tavoitteiden asettelussa. Uudistus on tarpeen ja toimintakulttuurin huomioonottaminen on tärkeää, sillä tiedostamalla sen läsnäolon ja kiinnittämällä siihen huomiota voidaan vaikuttaa oppimiseen ja tämän myötä oppimistuloksiin. (Alasuutari 1999.)

ToiMeen!- työpajoilla on haluttu antaa ja jakaa vinkkejä sekä käytännön työkaluja suunnitella oppilaiden koulupäiviä fyysisesti aktiivisemmiksi, työpajojen avulla ollaan haluttu vaikuttaa opettajien asenteisiin toiminnallisuutta ja toiminnallista opetusta kohtaan myönteisesti ja sitä kautta mahdollisesti päästy vaikuttamaan myös koulujen toimintakulttuurin ja sen muutokseen aktiivisempaan sekä oppilaita huomioivampaan suuntaan. Mielestäni Liikkuva koulu- ohjelma ja ToiMeen!- hanke ja sen työpajat toimivat hienosti tukena esimerkiksi uuden opetussuunnitelman toteuttamisessa, tavoitteiden asettamisessa, opetuksen suunnittelussa ja koulun toimintaympäristön kehityksen huomioinnissa.

4 TUTKIMUKSEN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT

Kehittäminen voidaan nähdä konkreettisenä toimintana, jolla tähdätään jonkun tarkoin määritellyn tavoitteen saavuttamiseen. Kun puhutaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä, tällä tarkoitetaan yleensä työelämän kehittämistehtävää (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013, 4-5). Kehittämisellä tähdätään muutokseen, sen avulla tavoitellaan jotain tehokkaampaa tai parempaa tai jopa jotain uutta. Tavoitteellisuus on aina kehittämistoiminnan keskeinen elementti (Toikko & Rantanen 2009, 16).

Tutkimusmenetelmän, eli metodin valinta perustuu siihen, millaista tietoa halutaan kerätä. Menetelmän valinnassa on myös tärkeää ottaa huomioon, millä tavalla minulla on mahdollisuus saada tarvittu tieto, sekä miten voin varmistua tiedon luotettavuudesta. Tutkimusmetodi tulee valita niin, että sen avulla voidaan löytää vastauksia tutkimusongelmaan/ tutkimuskysymyksiin.

4.1 Kyselytutkimuksen toteutus osana opinnäytetyötä

Opinnäytetyö prosessini käynnistyi keväällä 2017, jolloin ensimmäisen kerran tutustuin ToiMeen! – hankkeeseen. Otin tällöin yhteyttä ToiMeen!- hankkeesta vastaavaan lehtoriin ja kerroin mielenkiinnostani hanketta kohtaan. Prosessi lähti mielestäni jouhevasti liikenteeseen ja sain positiivisen vastaanoton opinnäytetyöni toteuttamiselle ToiMeen! - hankkeessa. Melko pian skype- palaverin ja ideapaperin teon jälkeen opinnäytetyöni keskeinen tarkoitus ja suunta alkoi selviämään. Mielestäni koko opinnäytetyö prosessi on mennyt eteenpäin ilman suurempia suunnan muutoksia, lähinnä joitain tarkennuksia on yhdessä tehty tutkimuksen kohderyhmään ja tutkimusmenetelmään liittyen.

Opinnäytetyösuunnitelman jälkeen alkoi kyselyn tarkempi suunnittelu ja valmistelu. Tässä vaiheessa minulle hahmottui kolme tutkimuskysymystä, jonka ympärille lähdin kyselylomaketta rakentamaan yhteistyössä tilaajan ja ohjaavan opettajan kanssa. Opinnäytetyöni on kehittämissuuntautunut, jonka tarkoituksena on kehittää tilaajan toimintaa, eli tässä tapauksessa ToiMeen!- työpajoja. Aika varhaisessa vaiheessa opinnäytetyön suunnittelua oli selvää, että minun olisi järkevintä sekä taloudellisinta olisi käyttää työni tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista kyselytutkimusta, jonka toteuttaisin webropol- ohjelmalla. Kyselylomake on rakennettu täysin siten, että sen avulla saataisiin mahdollisimman kattava kuva ToiMeen! - työpajojen onnistumisesta, opettajien kokemuksista toiminnallisuuteen liittyen sekä voitaisiin kartuttaa tietoa siitä, millainen koulujen toiminatakulttuuri tällä hetkellä on toiminnallista opetusta ja oppimista ajatellen.

4.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavanlaiset;

1. Kuinka ToiMeen! – työpajat onnistuivat tehtävässään?

2. Mitkä ovat opettajien kokemukset työpajojen onnistumisesta ja niissä käytetyistä menetelmistä?
3. Onko ToiMeen!- työpajoissa esilletulleita menetelmiä saatu jalkautettua opettajien arkeen ja onko tällä ollut mahdollisia vaikutuksia koko koulun toimintakulttuuriin?

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen vastasi kaikenkaikkiaan 49 opettajaa, vaikka runsaampi vastaajamäärä olisi ollut tutkimuksen kannalta hyödyllisempi, koen että näilläkin vastauksilla saatiin erittäin hyödyllistä tietoa ToiMeen! – hankkeen jatkoa ja toiminnan kehitystä ajatellen. Tulosten analysointi alkoi opettajien vastauksia kartoittaen. Eteenkin kiinnitin huomiota skaaloihin perustuvien kysymysten, eli monivalintakysymyksiä vastauksiin ja niiden vertailemiseen. Oli syytä myös kiinnittää huomiota monivalintakysymysten jälkeen olevien avointen kysymysten vastauksia, joilla oli tarkoitus täydentää monivalintakysymysten vastauksia. Vastausten määrä ja tutkimuksen tavoite huomioiden, tein päätelmän että tutkimuksen määrällisen aineisto tulisi analysoida niin, että tulosten purkaminen, analysoiminen ja esittäminen tulisi tehdä ennemminkin kvalitatiivisesti kuin kvantitatiivisesti. Uskon että näin tilaaja tulee hyötymään tuloksista parhaiten ja näin saan myös mahdollisimman kattavat vastaukset tutkimuskysymyksiäni ajatellen.

Olen jakanut tutkimukseni tulokset karkeasti kahteen ryhmään. Ennen varsinaisia tuloksia, kerron perustietoa vastaajistani. Omassa tutkimuksessani olen kerännyt ikään, sukupuoleen, opetettavaan oppiaineeseen, opettajakokemukseen ja ryhmäkoon liittyviä perustietoja. Tutkimuskysymyksiä tehdessäni minulla oli tarkoitus, että perustietoihin liittyvien vastausten avulla voisin tehdä jonkinlaista vertailua vastaus-

ten välillä. Olisi esimerkiksi ollut mielenkiintoista vertailla iän, opettajakokemuksen vaikutuksia toiminnallisen opetuksen tarpeellisuuden kokemiseen tai ylipäänsä siihen, onko joillain perustiedoissa esiintulevilla seikoilla vaikutusta siihen, koetaanko toiminnalliseen opetukseen liittyvä koulutus ja materiaali tarpeelliseksi. Vastaajamäärän vähäisyyden vuoksi päädyin kuitenkin siihen, että kerron perustietoja tutkimukseen osallistuneista opettajista, mutta perustietojen vertailua suhteessa varsinaisiin kysymyksiin työpajojen onnistumisesta tai menetelmien jalkautumisesta sekä mahdollisesta toimintakulttuurin muutoksesta, ei tällä vastaajamäärällä ole tarkoituksenmukaista tehdä.

Ensimmäinen varsinainen analysoitava osuus oli, kuinka ToiMeen! – työpajat ovat onnistuneet tehtävässään. Toinen osuus kertoo enemmän toiminnallisen opetuksen tarpeellisuudesta, sen merkityksestä vastaajien oppilaitoksissa sekä lisäksi siitä, miten työpajoihin osallistuneet opettajat ovat kokeneet pystyvänsä hyödyntämään työpajojen antia ja materiaalia opetuksessaan.

5.1 Perustiedot

Tutkimukseeni vastanneiden opettajien perustiedot kertovat meille, millaisesta opettajajoukosta vastaajakuntani koostuu. Alkuperäinen tarkoitukseni oli, että tulisin käyttämään perustietoja vastausten vertailuun. Koska vastaajamäärä oli toivottua pienempi, päädyn siihen, että tutkimuksen pohjustukseksi käyn läpi vastaajieni perustiedot.

Kyselyyn vastasi yhteensä 49 opettajaa eri aineryhmistä. Vastaajista 69,4 prosenttia oli naisia ja loput 30,6 prosenttia miehiä. Vastaajia oli melko tasaisesti kaikista ikäryhmistä. Eniten koulutuksiin oli osallistunut 46-55 vuotiaita, joita vastaajista oli 38,8 prosenttia. Kaikkia muita ikäryhmän edustajia, eli 25- 35, 36- 45 sekä 56-65 vuotiaita

oli ollut tasaisesti 20,4 prosenttia jokaisesta ikäryhmästä. Listaan alle, miten koulutukseen osallistuneet opettajat jakaantuivat prosentuaalisesti aineryhmittäin;

Kielet (äidinkieli+ muut): 20,4 prosenttia

Matemaattis-luonnontieteelliset (Bi, Ge, Fy, Ke + terveystieto): 30,6 prosenttia

Reaaliaineet (uskonto /Et, Hy): 8,2 prosenttia

Taide- ja taitoaineet (Mu, Ku, Kä, Li, Ko): 26,5 prosenttia

Valinnaisaineet + opo: 8,2 prosenttia

Olen luokanopettaja: 2 prosenttia

Olen muuta koulun henkilökuntaa: 4,1 prosenttia

On mielestäni hyvä, että työpajaan tai –pajoihin oli vastaajista eniten osallistunut juuri matemaattis- luonnontieteellisten aineiden opettajat, sillä uskon heidän parhaiten hyötyvän toiminnallisuutta ja toiminnallista opetusta käsittelevästä koulutuksesta, materiaalista ja keskustelusta. Jäin pohtimaan, miksi työpajoihin oli osallistunut jokunen kotitalouden – ja liikunnanopettaja, vaikka heidän opettamansa aineet ovatkin hyvin toiminnallisia. Toisaalta, heidän kokemuksensa ja toiminnallisuuteen liityvä tietotaito on ollut varmasti arvokasta jaettavaa muille työpajoihin osallistuneille opettajille. Tämä kävi ilmi kysymyksestä 11, jossa vastaajat ovat voineet vastata avoimeen kysymykseen, jossa kysytään, millainen rooli toiminnallisella opetuksella ja osallistavilla oppimisympäristöillä on tällä hetkellä. Tarkastelin kahden taide- ja taitoaineiden opettajien vastauksia tarkemmin. Avoimista kysymyksistä käy ilmi että toinen on kotitalousopettaja ja toinen liikunnanopettaja, joka opettaa lisäksi terveystietoa. Tarkastelin tarkemmin näiden kahden opettajan monivalintakysymysten vastauksia. Kiinnitin huomiota niihin kysymyksiin, joissa opettajat pääsivät arvioimaan, kuinka ToiMeen!-työpajat heidän mielestään onnistuivat- Molempien opettajien monivalintakysymysten vastaukset kertovat, että he ovat olleet suhteellisen tyytyväisiä työpajojen antiin, kaikki heidän mielipiteensä sijoittuu neutraalin ja jokseenkin samaa mieltä oleviin skaaloihin. Tarkastelemalla näiden opettajien vastauksia halusin saada jonkunlaisen

käsityksen, että ovatko kyseiset opettajat pystyneet jollain tavoin hyötymään työpajoista. Työpajojen kannalta tällainen palaute on tärkeää, sillä on mielestäni hienoa, että myös toiminnallisten oppiaineiden opettajat ovat pystyneet saamaan jotain uutta omaan opetukseensa ja he ovat kokeneet, että käydyissä työpajoissa on onnistuttu jakamaan sellaista tietoa, mitä he pystyvät hyödyntämään omassa opetuksessaan. Luulen myös että ko. Opettajien tietotaidon ja kokemuksen jakaminen on ollut tärkeää toisten työpajoihin osallistuneiden opettajien kannalta.

Perustiedoissa selvitin yllämainittujen lisäksi myös opetettavien oppilasryhmien kokoa, opettajakokemusta ja sitä, ovatko vastaajat osallistuneet yhteen vai kahteen työpajaan. Haluan nostaa näistä esille kysymyksen 5, jossa kysyin vastaajien opettajakokemusta vuosina. Kysymyksen vastaukset jakautuivat prosentteina seuraavalla tavalla;

Opettajakokemusta 1-3 vuotta: 10,2 prosenttia

Opettajakokemusta 4-10 vuotta: 20,4 prosenttia

Opettajakokemusta 11-20 vuotta: 30,6 prosenttia

Opettajakokemusta yli 21 vuotta: 38,8 prosenttia

Halusin nostaa nämä prosenttiluvut esille, sillä on mielestäni hienoa ja tarpeellista että näin pitkän opettajakokemuksen omaavat opettajat ovat lähteneet mukaan työpajoihin, joissa käsitellään tällaista ajankohtaista ja ns. uutta asiaa. Uskon että opettajakoulutus on yli 20 vuotta sitten ollut hieman erilaista, kun verrataan vaikka nykypäivän kasvatustieteen opintoihin. Kysymyslomakkeeni viimeisessä avoimessa kysymyksessä opettajat saavat vastata omin sanoin kysymykseen, millainen rooli toiminnallisella opetuksella ja osallistavilla oppimisympäristöillä on koulussanne tällä hetkellä. Kysymyksen muutamissa vastauksissa opettajat kertovat, kuinka muutos ja uudet toimintatavat otetaan opettajakunnassa usein aika hitaasti ja osittain jopa kyseenalaisesti vastaan. Nämä vastaukset vahvistavat käsitystäni siitä, kuinka tärkeää

on, että myös pitkän opettajakokemuksen omaavat opettajat ovat lähteneet mukaan uusia opetustapoja ja –menetelmiä edistäviin/ kannustaviin työpajoihin.

5.2 Työpajojen onnistuminen

Tutkimuskysymyksistäni ensimmäinen oli, että kuinka ToiMeen! – työpajat onnistuivat tehtävässään? – tähän tutkimuskysymykseen pyrin saamaan vastauksia kysymyslomakkeen monivalintakysymyksessä 7. Tässä kysymyksessä vastaajat pääsivät arvioimaan asteikolla 1-5 kuinka työpajat olivat heidän mielestään onnistuneet tehtävässään. Kysymys sisälsi yhteensä yksitoista arvoitavaa kohtaa työpajojen sisältöön, materiaaleihin, sekä niiden perusajatukseen liittyen. Tämän monivalintakysymyksen keskeinen tarkoitus oli saada hyödyllistä tietoa työpajojen onnistumisesta ToiMeen! – hankkeelle. Kysymyksessä saatu tieto, eli opettajien palaute on mielestäni välttämätöntä ToiMeen – hankkeen ja eteenkin sen toteuttamien työpajojen kehityksen kannalta.

Kaiken kaikkiaan voin todeta, että työpajat ovat onnistuneet hyvin tehtävässään. Tämän kertoo kyselyn keskiarvo, joka on 3,76. Suurimmaksi osaksi vastaajat ovat olleet jokseenkin samaa mieltä esittämistäni väittämistä. Haluan nostaa esille muutamien mielenkiintoisen sekä huomioonotettavan seikan monivalintakysymysten vastauksista. Opettajien kokemukset työpajojen tavoitteista ja aihepiiristä olivat hyvin positiivisia. Lisäksi opettajat olivat kokeneet, että työpajojen ohjaajat olivat onnistuneet hyvin tehtävässään, eli ohjaus oli ollut heidän mielestään innostavaa ja osallistavaa. Näissä kaikissa keskiarvo oli yli 4 tai hyvin lähellä 4. Lisäksi haluan nostaa esille muutaman kohdan, joissa vastauksissa on ollut jonkun verran hajontaa, eli opettajien kokemukset kyseisestä väittämästä on ollut hyvin erilainen. Toinen väittämästä koskee sitä, kuinka hyvin työpajoissa on onnistuttu toiminnallisuuteen aineenopetuksessa liittyvää tietotaitoa. Vastauksista käy ilmi, että 2% vastanneista opettajista on ollut joko täysin eri mieltä ja peräti 14,4 % jokseenkin eri mieltä. Vastauksista

käy kuitenkin myös ilmi, että valtaosa vastanneista eli 53,1 % tyytyväisiä (neutraali kanta) tai jokseenkin samaa mieltä kyseisestä väittämästä. Toinen kysymys, jossa hajontaa vastauksissa esiintyi oli väittämä, työpajatyöskentelyssä syntyi hyödyllisiä ideoita/ suunnitelmia/ materiaaleja. Tässä väittämässä käy ilmi, että 10,2 % vastaajista ovat olleet jokseenkin eri mieltä, mutta kuitenkin jopa 65,3 prosenttia, eli enemmistö on ollut jokseenkin samaa mieltä.

Monivalintakysymysten jälkeen kyselylomakkeessa tuli avoin kysymys, jossa opettajat pääsivät kertomaan omin sanoin, millainen merkitys heidän osallistumillaan työpajoilla on ollut heidän työlleen. Kysymyksen tarkoituksena oli saada täydennystä edelliseen monivalintakysymykseen. Lisäksi se mielestäni mahdollisti vastaajille ns. vapaan sanan ja tilan kertoa omia heränneitä ajatuksia, joita mahdollisesti monivalintakysymykseen vastatessa oli tullut. Avoin kysymys ei ollut pakollinen, joten jokainen pystyi halutessaan vastaamaan siihen. Vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 22 kappaletta. Kysymykseen oli tullut paljon mielenkiintoisia vastauksia ja jokaisella vastaajalla oli selvästi jotain sanottavaa työpajoihin liittyen. Tein vastauksista sanapilven, jossa opettajien vastauksissa käytetyimmät sanat olivat ns. pilvessä suurimpina. Vastauksissa käytetyimmät sanat olivat *mutta*, *innostava*, *ideoita*, *merkitys*, *herättävä*, *vinkkejä*, *oppitunneille*. Useimmissa vastauksissa opettajat olivat olleet tyytyväisiä ja työpaikat olivat olleet herättäviä, innostavia tai motivoivia. Usean positiivisen kommentin jatkona oli aikaisemmin mainitsemani ”mutta”, joista huomasit että opettajat olivat voineet olla tyytyväisiä itse työpajaan, mutta he kokivat etteivät pysty omassa opettamisessaan hyödyntämään saatuja vinkkejä tai toimintatapoja. Nämä kommentit, joissa ilmenee hieman opettajien turhautuneisuus voivat johtua koulun kulttuurisen muutoksen hitaudesta, ajan puutteesta tai kiireestä. Linaan alle muutaman opettajan vastauksen edeltä mainitsemaani kysymykseen:

“Tulee ajatelleeksi oppilaan kokonaista työpäivää ja sen sisältöjä”

“Olen opettajankoulutuksen kasvatti, jolle korostettiin TIEDON merkitystä ja TIEDON jakamisen merkitystä ja myös sitä, että opiskelijan pitää ITSE etsiä ja löytää vastauk-

sia. Toiminnalliset menetelmät ovat erinomainen tapa tavoitella molempia tavoitteita. Toisaalta olen sitä mieltä, että ei koulunkäynti ja työelämä voi olla pelkkää leikkiä pihalla.... “

“Innostava”

“Edelleen toivoisin enemmän aikaa konkreettiseen ideointiin aineryhmien kesken. Eli yhdessä aineryhmän sisällä mieltisimme, miten voisimme toiminnallistaa nimenomaan esim. aikamuotojen opiskelun. Kun ideointi on sekalaisissa ryhmissä, ovat ideat joskus hankalia soveltaa nimenomaan kieliin”

“Joitakin vinkkejä olen hyödyntänyt käytännössä, mutta jos opettaa oppiainettaan vain yhden tunnin kerran viikossa - ja pitäisi tehdä "digiloikkaa" niin missä välissä tätä kaikkea tehdään?”

“Ainakin heti työpajan jälkeen oli innostusta käyttää opittuja keinoja työssä.”

“Ylläpiti toiminnallisuuden ajatusta. Ei mitään normaalista poikkeavaa. On turhan yleispedagogista ja ainedidaktisesti jopa loukkaavaa.”

“Pääsee yhteistyössä kollegojen kanssa pohtimaan erilaisia arjen haasteita ja niistä selviytymistä.”

“Herättävä. Huomasi että paljonhan sellaista on jo tullut tehtyä, mutta tietotekniikka on jyrännyt toiminnallisten hommeleiden käyttöä. “

“Työpaja vahvisti motivaatitani käyttää toiminnallisia menetelmiä oppitunneilla.”

5.3 Opettajien kokemukset toiminnallisesta opetuksesta tänä päivänä, sekä toiminnallisen opetuksen tulevaisuuden näkymät

Toisella ja viimeisellä monivalintakysymyksellä haluttiin saada selville, miten opettajat kokevat toiminnallisen opetuksen tällä hetkellä arjessaan. Lisäksi halusin selvittää, millaisia ajatuksia opettajilla on toiminnallisen opetuksen ja oppimisen tulevaisuudesta kouluissaan. Tämän kyselyosion tarkoituksena on luoda kuva, millaiseksi opettajat

kokevat toiminnallisen opetuksen omassa koulussaan ja opetuksessaan. Tulevaisuuden näkymien kartoittamisen avulla voidaan saada ToiMeen! -hankkeen kannalta hyödyllistä tietoa. Näiden vastausten pohjalta hanke saa tärkeää kokemuseräistä tietoa, jonka avulla työpajoja ja niiden tuottamaa sisältöä ja materiaalia voidaan mahdollisesti kehittää entistä paremmin opettajien tarpeita vastaavaksi.

Monivalintakysymysten vastauksissa oli jonkin verran hajontaa kysymyksestä riippuen. Joidenkin kysymysten vastaukset olivat mielestäni jopa hieman ristiriidassa keskenään. Kysyttäessä kokevatko opettajat tarvitsevansa lisää koulutusta, materiaalia tai toimintamalleja toiminnallisen opetuksen toteuttamiseen, oli mielipiteissä hyvin paljon hajontaa. Suurin osa vastanneista opettajista, eli 57, 1% olivat jokseenkin samaa mieltä lisäkoulutuksen tarpeesta. Vastaajajoukosta 18,4 % olivat kuitenkin täysin tai jokseenkin erimieltä. Tämä osoittaa sen, että pienestäkin vastaajajoukosta löytyy näin paljon hajontaa ja opettajilla on erilaiset tarpeet koulutukseen liittyen. Kysyttäessä taas työpajojen tarpeellisuudesta, oli vastaajista jopa 63,3 % prosenttia jokseenkin samaa mieltä ja 14,3 % prosenttia täysin samaa mieltä, kun taas täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä oli yhteensä vain 2 % vastaajista. Vastausten prosenttiosuuksien perusteella työpajat koetaan tarpeelliseksi. Tämä on mielestäni työpajojen kannalta tärkeä tieto, mutta näiden kahden kysymyksen vastausten ristiriitaisuus asettaa työpajojen suunnittelulle uuden haasteen. Opettajien kokemusten eroaminen lisäkoulutuksen tarpeesta verrattaen työpajojen tarpeellisuuteen voi liittyä esimerkiksi eri oppiaineryhmien opettajien kokemuksiin. Yksi kehitysehdotus työpajoille voisi esimerkiksi olla, että työpajat suunniteltaisiin ja toteutettaisiin jonkin oppiaineryhmän opettajille. Esimerkiksi matemaattis- luonnontieteellisten aineiden opettajille järjestettäisiin omat työpajat ja taito- ja taidepainotteisten oppiaineiden opettajille omat.

Vastausten perusteella toiminnallinen opetus koetaan kouluissa pääasiassa positiiviseksi, sillä prosentuaalisesti jopa 73,4 prosenttia ovat jokseenkin – tai täysin samaa mieltä. Opettajat kokemukset ovat vaihtelevat, kysyttäessä kuinka he pystyvät vaikuttamaan koulujensa toimintakulttuuriin. Suurin osa vastaajista, eli 71,4 prosenttia vas-

taajista on jokseenkin - tai täysin samaa mieltä. Täysin – tai jokseenkin eri mieltä oli 10,2 prosenttia vastaajista. Eli vastaajajoukosta löytyy jonkun verran myös opettajia, jotka eivät omasta mielestään pysty riittävästi vaikuttamaan koulunsa toimintakulttuuriin. Monivalintakysymyksessä selvitin myös, minkälaisia asenteita opettajilla on toiminnallisesta opetuksesta, luokkahuoneen ulkopuolisista oppimisympäristöistä, sekä toiminnallisen oppimisen vaikutuksesta esimerkiksi oppilaiden fyysiseen aktiivisuuteen tai positiivisiin oppimistuloksiin. Vastausten mukaan opettajat olivat suurimmalta osin samaa mieltä siitä, että toiminnalliset opetusmenetelmät lisäävät oppilaiden fyysistä aktiivisuutta, koska jopa 81,6 prosenttia olivat jokseenkin – tai täysin samaa mieltä. Luokkahuoneen ulkopuolisia oppimisympäristöjä opettajat olivat hyödyntäneet vastausten mukaan suurin osa, eli 71,4 prosenttia. Opettajien kokemukset siitä, onko heidän koulussaan oppiminen sidottu luokkahuoneeseen ja oppikirjoihin oli vaihtelevat. 16,7 prosenttia vastaajista kokivat olevansa täysin – tai jokseenkin eri mieltä, eli he selvästi kokivat asian eri tavalla, kun taas 56,3 prosenttia oli asiasta jokseenkin- tai täysin samaa mieltä. Nämä vastaukset osoittavat, kuinka suuri merkitys koulun toimintakulttuurilla on opetusmenetelmiin ja opettajien asenteisiin toiminnallista opetusta ja oppimismenetelmiä kohtaan.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tekijänä arvioin, että yleisesti työni aihe on tärkeä ja ennenkaikkea ajankohtainen. Yhteisöpedagogin toimialaan työni aihe liittyy myös hyvin vahvasti. Toiminnallisuus, toiminnalliset menetelmät ja koulumaailma ovat kaikki yhteisöpedagogin toimintakenttään sekä ammatitaitoon liittyviä aiheita.

Olen iloinen ja koen itselleni tärkeäksi sen, että olen päässyt tutustumaan ToiMeen!-hankkeeseen ja hanke-maailmaan yleisestikin, vaikka olenkin kokenut vain pintaraapaisun siitä. Oman roolini / asemani opinnäytetyöntekijänä koin hieman haasteelliseksi, sillä työni ajankohdasta ja omasta asuinpaikastani riippuen en päässyt osallis-

tumaan yhteenkään työpajaan. Edellämainitulla koen olevan vaikutusta työni tärkeimmän tiedonkeruu menetelmän eli kyselyn onnistumiseen. Oma kokemukseni ja tietoni työpajoista, niiden sisällöstä sekä toteutuksesta jäi lähinnä muiden kokemusten ja luetun tiedon varaan, joka omasta mielestäni hankaloitti työn tekemistä. Voinen kuitenkin todeta, että tämän työn kautta olen päässyt kokemaan ja kokeilemaan monia täysin uusia asioita ja olen oppinut paljon, vaikka helppoa ja yksinkertaista se ei suinkaan ole ollut. Oman elämäntilanteen ollessa hyvin kiireinen, on myös motivaatiota ja sopivia hetkiä työn tekemiseen saanut etsiä toden teolla. En voi kun kiittää ohjaavia opettajiani ja tilaaja-tahoa kärsivällisyydestä ja erittäin hyvästä ohjauksesta joka tilanteessa opinnäytetyöhön liittyen.

Kyselyn vastausten perusteella voin todeta, että saimme kerättyä ToiMeen!-hankkeelle hyvää, monipuolista ja jatkoa ajatellen tarpeellista tietoa työpajojen onnistumisesta. Suurempi vastaajajoukko olisi ollut erittäin hyödyllinen ja näin oltaisiin saatu paljon kattavampi ja laajempi otanta työpajoihin osallistuneilta opettajilta. Arvioin itse vastaajamäärän vähäisyyttä sillä, että ensimmäisistä työpajoista oli ehtinyt kulua jo melko kauan aikaa, joten työpajat ja niiden sisältö ei välttämättä ollut osallistuneilla opettajilla enää tuoreessa muistissa. Kattavamman arvioin työpajojen onnistumisesta ja opettajien kokemuksesta/ näkemyksestä työpajojen sisältöön liittyen olisi voinut saada, jos kyselyn olisi jollain muotoa sijoittanut jokaisen työpajan yhteyteen tai ainakin välittömään läheisyyteen. Mielestäni kyselyn ajankohdalla saattaa olla myös vaikutusta vastausten luotettavuuteen, niin kuin joidenkin kyselyyn osallistujien vastauksista käy ilmi, etteivät he välttämättä muista työpajan sisältöä tai aihepiiriä ollenkaan.

6.1 Työn tekemisen haasteet

Oman haasteensa opinnäytetyön tekemiseen on tuonut se, että toiminnallinen opetus on käsitteenä uusi, eikä siitä mielestäni ollut helppo löytää tutkittua tietoa tai lähdemateriaalia. Toisaalta aihe on hyvin ajankohtainen esimerkiksi uuden opetussuunni-

telman myötä, missä on otettu esille mm. oppilaiden osallisuus ja koulujen toimintakulttuurin muutos.

Jos olisin itse voinut olla hankkeessa alusta saakka mukana, olisin panostanut enemmän opettajien kokemusten ja palautteen keräämiseen ihan koko hankkeen ja työpajojen toteutuksen ajan. Näin palautteen ja kokemusten luotettavuudesta sekä sitä myöden tulosten käytettävyydestä olisi voinut varmistua paremmin. Jatkuva palautteen kerääminen olisi mahdollistanut myös työpajojen sisällön jatkuvat kehittämisen opettajien ja koulun henkilökunnan tarpeita vastaavaksi. Työpajojen yhteydessä palautteen keräämisessä olisi voinut käyttää kyselytutkimuksen ohella myös muita palautteenkeruumenetelmiä. Työn tekijänä minua mietityttää, kuinka hanke pystyy hyödyntämään keräämäni tietoa, koska kyselyn kautta saatu tieto ja palaute jäi tavoiteltua köyhemmäksi vastaajamäärän vähyyden vuoksi.

Työn tekijänä olen tämän prosessin aikana oppinut paljon. Vaikka kirjoitusprosessi on ollut pitkä sekä kyselyn välittäminen kohderyhmälle ja vastausten saaminen osoittautuivat yllättävän haasteellisiksi, suurin oppi onkin ollut juuri tässä. Olen oppinut paljon palautteenkeruusta ja palautekyselyn tekemisestä prosessina. Olen huomannut, kuinka suuri merkitys ajoituksella, suunnittelulla ja yhteistyöllä on kyselyn onnistumisessa. Mielestäni palautteenkeruu tulisi ottaa huomioon jo projektin tai hankkeen suunnitteluprosessissa, jotta siitä tulisi osa toteutusta jo suunnitteluvaihetta. On tärkeää, että palautteenkeruun ajankohta ja menetelmä olisi huolella suunniteltu juuri kohderyhmälle, toiminnalle ja sen tavoitteelle sopivaksi.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. 3.painos. Jyväskylä: Gummerrus

Erilaisten oppijoiden liitto ry 2017. Julkaisu ” Mikä on tapasi oppia? ”. Viitattu 1.4.2018

http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=158

Humanistinen Ammattikorkeakoulu 2017. ToiMeen!- Toiminnalliset menetelmät avuksi aineenopettajan työhön. Viitattu 1.4.2018

<http://toimeen.humak.fi>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015. ToiMeen!-hanke: tiivistelmä

Liikkuva koulu – ohjelma 2017. Viitattu 1.4.2018

<https://liikkuvakoulu.fi/liikkuvakoulu>

Multisilta, Jari & Niemi, Hannele 2014. Rajaton luokkahuone. 1.painos. Jyväskylä: Opetus 2000

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Julkaisu ” Suuntaviivoja liikuntapolitiikan tulevaisuuteen - Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä”. Viitattu 1.4.2018

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75178/tr08.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetushallitus 2016. Tiedote ”Tutkiva oppiminen ja ilmiöpohjaisuus”. Viitattu 1.4.2018

http://www.edu.fi/perusopetus/elamankatsomustieto/ops2016_tukimateriaalit/tutkiva_oppiminen_ja_ilmiopohjaisuus

Opetushallitus 2017. Tiedote ” Opetussuunnitelman ydinasiat ”. Viitattu 1.4.2018

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/perusopetus_nyt

Perusopetuslaki (628/1998). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Topata – hanke 2017. Julkaisu ” Toiminnallinen oppiminen”. Viitattu 1.4.2018

<http://topata.fi/topata-hanke/toiminnallinen-oppiminen>

Rongas, Anne 2016. Suunnittelun rooli korostuu ilmiöpohjaisessa opettamisessa.

Teoksessa ilmiöopas. Viitattu 1.4.2018

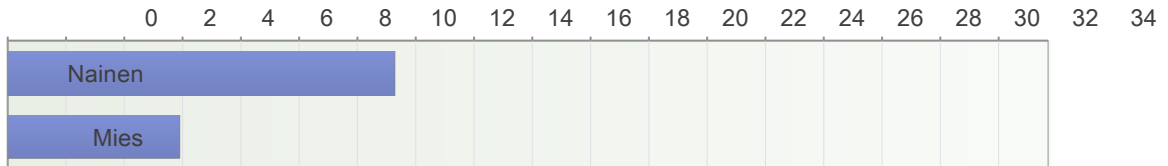
<https://ilmioppi.wordpress.com/author/annero/>

LIITE 1: Kyselyn perusraportti

ToiMeen!-työpajat opettajien näkökulmasta

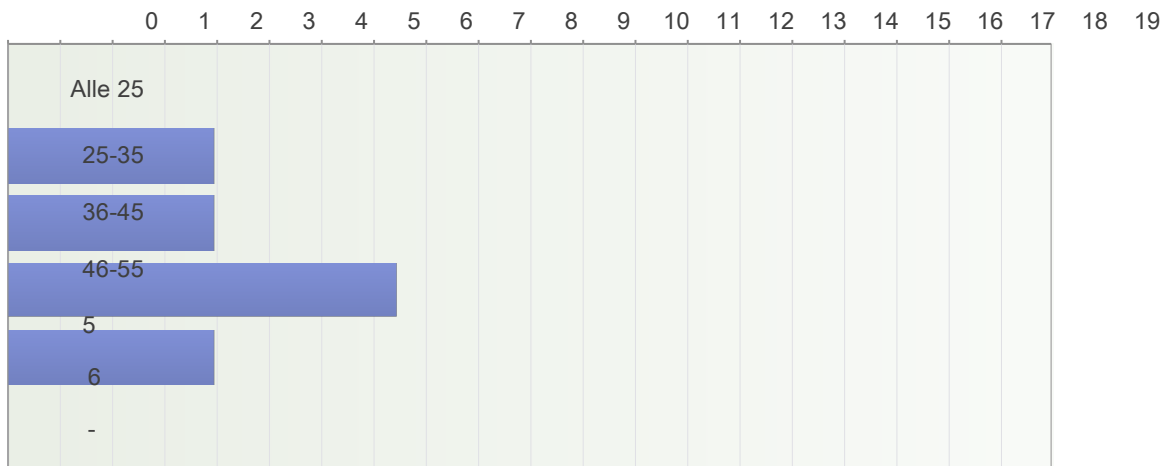
1. Sukupuoli

Vastaajien määrä: 49

2. Ikä

Vastaajien määrä: 49

6

5

y

l

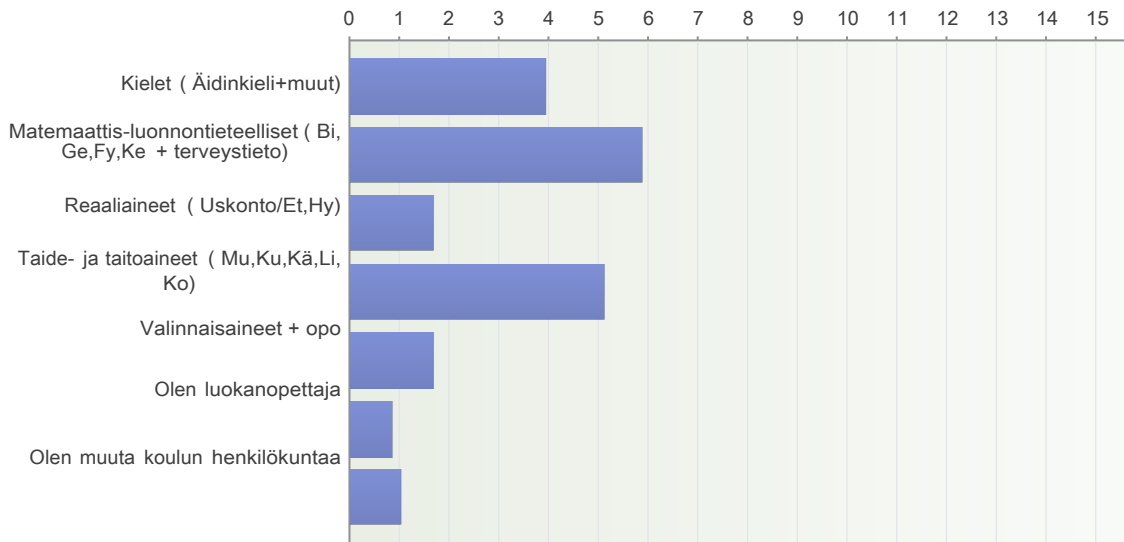
i

6

5

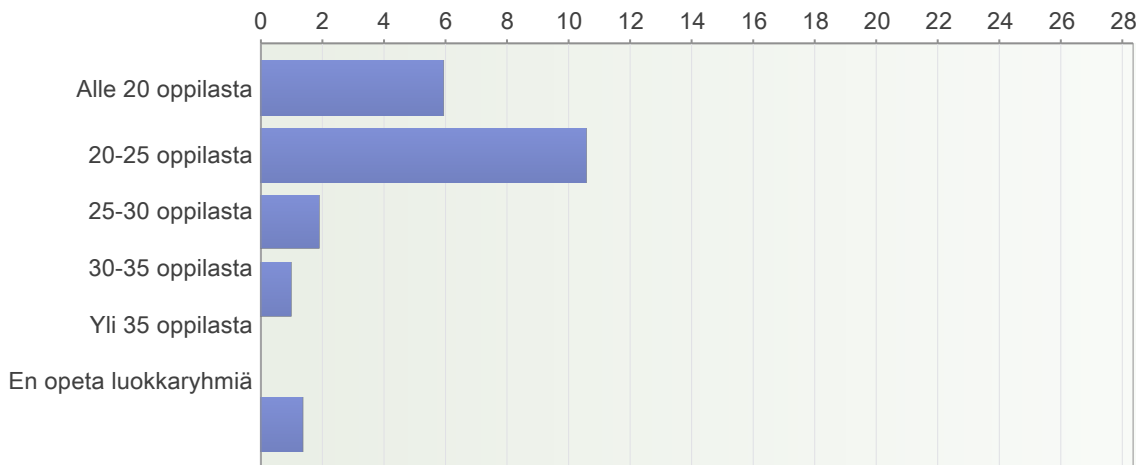
3. Minkä aineryhmän ainetta opetat?

Vastaajien määrä: 49

4. Minkä kokoisia oppilasryhmiä opetat?

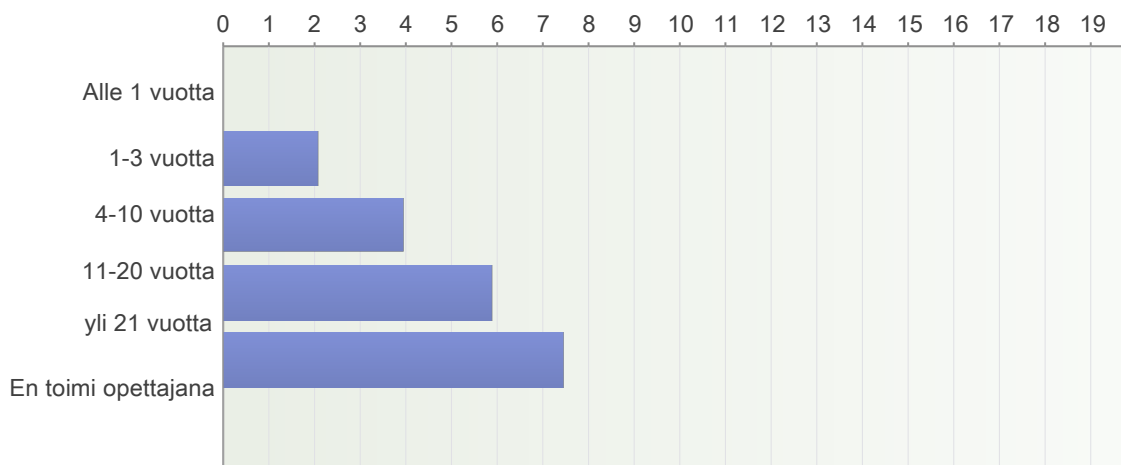
Vastaajien määrä: 49

5. Kuinka kauan olet toiminut opettajana?

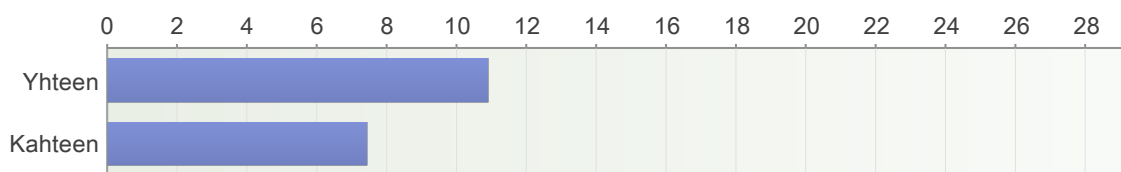
34

Vastaajien määrä: 49

6. Kuinka moneen ToiMeen!-työpajaan olet osallistunut?

Vastaajien määrä: 47

7. Arvioi asteikolla 1-5, kuinka ToiMeen!-työpajat mielestäsi onnistuivat

Vastaajien määrä: 49

	1 täysin eri mieltä	2 joksikin eri mieltä	3 neutraali kanta	4 joksikin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
Työpajan aihepiiri ja tavoitteet olivat mielenkiintoisia	1	1	7	30	10	49	3,96
Työpajojen aihepiiri ja tavoitteet olivat ajankohtaisia	0	2	6	29	12	49	4,04
Työpajan sisältö vastasi ammatillisiin tarpeisiin	0	3	20	23	3	49	3,53
Työpajan toteutus (käytetyt työtavat sekä menetelmät) oli/olivat mielekkäitä	0	2	12	27	8	49	3,84
Työpajan ohjaaja/t innosti/ vat osallistumaan ja keskustelemaan	0	1	11	25	12	49	3,98
Työpajassa käydyt keskustelut olivat innostavia	0	2	15	22	10	49	3,82
Työpajoissa onnistuttiin jakamaan toiminnallisuuteen aineenopetuksessa liittyviä kokemuksia	1	2	17	24	5	49	3,61
Työpajoissa onnistuttiin jakamaan toiminnallisuuteen aineenopetuksessa liittyvää tietotaitoa	1	7	12	26	3	49	3,47
Työpajatyöskentelyssä syntyi hyödyllisiä ideoita/suunnitelmia/materiaaleja	0	5	10	32	2	49	3,63
Työpajat tukevat minua toiminnallisen opetuksen ideoinnissa/suunnittelussa/toteutuksessa	0	3	14	26	6	49	3,71
Työpajat tukevat koulun kulttuurin kehittämistä toiminnallisuutta edistävään suuntaan	0	4	12	24	9	49	3,78
Yhteensä	3	32	136	288	80	539	3,76

8. Kuvaile omin sanoin, millainen merkitys osallistumillasi työpajoilla on ollut omalle työllesi?

Vastaajien määrä: 22

- Tulee ajatelleeksi oppilaan kokonaista työpäivää ja sen sisältöjä.
- Olen opettajankoulutuksen kasvatti, jolle korostettiin TIEDON merkitystä ja TIEDON jakamisen merkitystä ja myös sitä, että opiskelijan pitää ITSE etsiä ja löytää vastauksia. Toiminnalliset menetelmät ovat erinomainen tapa tavoitella molempia tavoitteita. Toisaalta olen sitä mieltä, että ei koulunkäynti ja työelämä voi olla pelkkää leikkiä pihalla....
- Innostava
- En muista enää kunnolla työpajan sisältöä
- Varsin pieni. En päässyt toiseen työpajaan, koska lapseni oli sairaana.
- Edelleen toivoisin enemmän aikaa konkreettiseen ideointiin aineryhmien kesken. Eli yhdessä aineryhmän sisällä miettsimme, miten voisimme toiminnallistaa nimenomaan esim. aikamuotojen opiskelun. Kun ideointi on sekalaisissa ryhmissä, ovat ideat joskus hankalia soveltaa nimenomaan kieliin.

- Joitakin vinkkejä olen hyödyntänyt käytännössä, mutta jos opettaa oppiainettaan vain yhden tunnin kerran viikossa - ja pitäisi tehdä "digiloikkaa" niin missä välissä tätä kaikkea tehdään?
- Eipä ole vielä ehtinyt olla mitään merkitystä, kun työpajat olivat lauantaina ja nyt on ensimmäinen koulupäivä sen jälkeen. Oma oppiaineeni (kotitalous) on aina toiminnallista.
- Olen lisännyt toiminnallisuutta tunneillani saatujen vinkkien pohjalta.
- Sieltä tuli hyviä käytännön vinkkejä toiminnallisuuteen.
- Ainakin heti työpajan jälkeen oli innostusta käyttää opittuja keinoja työssä.
- Ylläpiti toiminnallisuuden ajatusta. Ei mitään normaalista poikkeavaa. On turhan yleispedagogista ja ainedidaktisesti jopa loukkaavaa.
- Pääsee yhteistyössä kollegojen kanssa pohtimaan erilaisia arjen haasteita ja niistä selviytymistä.
- Herättävä
- Herättävä. Huomasit että paljonhan sellaista on jo tullut tehtyä, mutta tietotekniikka on jyrännyt toiminnallisten hommeiden käyttöä.
- Työpaja vahvisti motivaatiosi käyttää toiminnallisia menetelmiä oppitunneilla.
- Koulullamme oli 3 tunnin koulutus ko. aiheesta.
- Vähäistä yritin jo aikaisemmin liikunnallistamaan terveystiedon tunteja pienin keinoin, voisit hyödyntää enemmän ideoita.
- Toiminnallisia metodeja on käytetty myös oppitunneilla.
- Ei juurikaan vaikutusta. Toiminnallisuus kuuluu aineisiini ja on aina kuulunut.
- innostava
- Otan nykyään toisinaan liikuntahetkiä keskelle tuntia (tunnin aiheeseen mitenkään liittymättä), jos oppilaat näyttävät sellaista kaipaavan. Ideoita liikkuvuuden yhdistämiseen tuli jonkin verran, mutta suoraan käyttöön ne eivät ole päätyneet. Muhivat takaraivossa ja vaativat soveltamista.

9. Arvioi asteikolla 1-5, miten koet toiminnallisen opetuksen tällä hetkellä ja mitkä ovat sen tulevaisuuden näkymät

36

Vastaajien määrä: 49

	1 täysin eri mieltä	2 jokin eri mieltä	3 neutraali kanta	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä	Yhteensä	Keskiarvo
Koen tarvitsevani lisää koulutusta, materiaalia tai toimintamalleja toiminnallisen opetuksen toteuttamiseksi	0	9	9	28	3	49	3,51
Toiminnallisuus on luonnollinen osa opetusta	0	1	11	24	13	49	4
Toiminnallinen opetus tukee uutta opetussuunnitelmaa	0	0	4	25	20	49	4,33
Uusi opetussuunnitelma tukee käyttämään oppilaita aktiivisia oppimisympäristöjä	0	1	6	21	21	49	4,27
Toiminnallisilla opetusmenetelmillä on positiivinen yhteys oppimistuloksiin	0	0	12	26	11	49	3,98
ToiMeen!-hankkeen työpajoilla olisi jatkossakin tarvetta toiminnallisten opetusmenetelmien edistäjänä	0	1	10	31	7	49	3,9
Toiminnalliset opetusmenetelmät lisäävät oppilaiden fyysistä aktiivisuutta	0	0	9	23	17	49	4,16
Toiminnallinen opetus koetaan myönteisesti koulussamme	0	2	11	23	13	49	3,96
Pystyn vaikuttamaan koulumme toimintakulttuuriin	2	3	9	27	8	49	3,73
Olen hyödyntänyt opetuksessa/ työssäni luokkahuoneen ulkopuolisia oppimisympäristöjä	0	2	12	24	11	49	3,9
Koen että koulussamme oppiminen ei ole sidottu luokkahuoneeseen ja oppikirjoihin	0	8	13	19	8	48	3,56
Koen että koulussamme huomioidaan oppilaiden tekemiä aloitteita	0	4	12	29	4	49	3,67
Koen että toiminnalliset opetusmenetelmät edistävät positiivista ilmapiiriä ja oppilaiden yhteishenkeä	0	1	8	27	12	48	4,04
Yhteensä	2	32	126	327	148	635	3,92

10. Mitä koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä olet hyödyntänyt työssäsi?

Vastaajien määrä: 28

- Museoita, kaupunkitiloissa, luontoa
 - Studia-messut :)
 - Parkour-aluetta, joitan fysiikan juttuja on mittailtu ulkona
 - Koulun piha ja kirjasto.
 - Netissä olevat oppimisalustat, tehty tehtäviä ulkona.
 - Tori- ja kauppavierailuja
 - Mediateekkia (kirjasto), käytäviä, liikuntasalia ja pihaa
 - teatteri, kirjasto, metsä, piha, retkikohteet ...
 - Leirikoulut, matkat, konsertit
 - kirjastoa, museoita
 - Urheilukenttää, tosin se kuuluu kait kouluun
 - Liikuntasali, käytävätilat, ulkoympäristö, kauppa.
 - Vaikka mitä
 - Koulun pihaa, lähellä olevia liikkeitä / yrityksiä..
 - Liikuntasali, ulkotilat, koulun käytävät, puistot, rannat, jne.
 - Koulun pihaa, lähiympäristöä, meren rantaa, kaupungin keskustaa, museoita, kirjastoa.
 - Puisto, tori
 - Erilaisissa liikuntapaikoissa
 - Liikuntaa liittyviä liikuntaympäristöjä: luontoa, liikuntatiloja. Terkassa nuorten lähiympäristöä, kotia, läheisiä harrastustiloja, Laukaan kunnan palveluympäristöjä (Hype, srk).
 - Ulkona opiskelua.
 - Käytävät, pihatilat, lähialueen yliopistot
 - Lähiliikuntapaikoissa
 - Menemällä ulos ja käyttämällä mielikuvitusta.
- Sieltä löytyy vaikka mitä tutkittavaa ja havainnoitavaa.
- Pihaja, metsiä, kenttiä, kauppoja,
 - sähköiset oppimisympäristöt, netti ja sen ajankohtaisuudet
 - lähiympäristö, kirjasto
 - Lähiympäristö
 - Piha, ranta

11. Kerro omin sanoin, millainen rooli toiminnallisella opetuksella ja osallistavilla oppimisympäristöillä on koulussanne tällä hetkellä?

Vastaajien määrä: 25

- Vaikea sanoa muiden opetuksesta mutta näyttää siltä, että koko koulua käytetään oppimistilanne ja retkiä tehdään paljon.
- Koko ajan kasvava rooli. KIITOS!
- Kovin ovat asiat esille ja toimintakulttuuri on muuttumassa tuohon suuntaan
- Koko ajan kasvamassa oleva rooli.
- Aika heikko. Koulussamme on huonot tilat erilaisten harjoitteiden toteuttamiselle, varsinkin näissä ulkorakennuksissa.
- Eipä juuri näy arjessa, osa opettajista käyttää oppilaita metsässä ja retkillä jne...
- En oikein osaa sanoa muiden puolesta, mutta omassa aineessani (kotitalous) toiminnallinen oppiminen on jokatuntista.
- Niihin kannustetaan, mutta oppilaat eivät ole tottuneet niihin yläkoulussa.
- Ainakin musiikissa toiminnallisuus on luonnollinen osa opetusta

- Uskoisin, että kaikki mahdollisuudet ovat aika lailla käytössä.
- Oikein hyvä rooli on meillä
- Aineenopettajat puurtavat aika yksin omissa oloissaan, joten on vaikea sanoa / arvioida, kuinka paljon toiminnallista opetusta toteutuu. Pysin siihen itse, mutta aina sen suunnittelulle ei ole aikaa. Suunnittelua lähinnä siis siten, miten saada oman oppiaineen sisältö tai käsiteltävä aihe toiminnallistettua.
- Turhan laaja kysymys vastattavaksi näin kiireen keskellä. Normaali osa arkista opetusta.
- Rooli ei ole mielestäni vielä kovin kattavaa oppiaineissa.
- Kokeileva
- Elämme murrosvaiheessa, jossa osa tyrmää ja osaa kannattaa uudenlaisia menetelmiä.
- Pysin omassa opetuksessa hyödyntämään mahdoll. mukaan. Liikunta on luonnollisesti toiminnallisuuden pohjautuva oppiaine, mutta myös terkassa sen huomioiminen on luontevaa.
- Toiminnalliset menetelmät ovat kyllä käytössä, mutteivät vielä riittävän paljon. Niitä pitäisi hyödyntää nykyistä paljon enemmän. Osallisuus on meidän koulun juttu ja se on erittäin tärkeässä roolissa koulumme toimintakulttuurissa. Toki siinäkin on vielä kehitettävää esim. oppituntien osallistavassa toiminnassa.
- melko hyvin opettajat käyttävät toiminnallisia työtapoja
- Toiminnallinen opetus on osaa oppimisympäristöä vaikkakin monet muut osaalueet ottavat tällä hetkellä enemmän tilaa/aikaa.
- Kasvava suunta
- Riippuu opettajasta, aika hitaasti kelkka kääntyy
- kehittyy ja laajenee koko ajan
- Nouseva. Olisi kiva kuulla/lukea vielä enemmän, miten eri aineiden opettajat ovat käytännössä lisänneet toiminnallisuutta ja osallistamista tunneille.
- Opettamallani oppiaineella on jo lähtökohtaisesti toiminnallinen luonne. Muissakin aineissa toiminnallisuus on otettu osaksi opetusta. Uusia tapoja opettaa ja osallistaa on aina kiinnostavaa ja innostavaa oppia lisää.

